

”Hvor viljen er lov og fornuften i eksil”

Fællesskabets grænse i sørejsens fortælling, ca. 1600

Johan Heinsen

(1984) er historiker fra Aalborg Universitet. Han skriver pt. på en ph.d.-afhandling om forholdet imellem skibsdækkets tale og rejseberetningens forfatterstemme. Han har publiceret artikler om sørøverfortællinger, rejsende fællesskaber og historiografisk politik. Han har sin daglige gang i forskningsenheden CEPS - Cultural Encounters in Premodern Societies ved CGS, AAU.

På stranden ved Port St. Julian nord for Magellanstrædet møde med Atlanterhavet udfoldede sig den 2 juli 1578 et optrin, der i sig selv var en gentagelse henvendt imod fremtiden. Sir Francis Drake, i færd med sin jordomrejse, henrettede Thomas Doughty, en gentleman, som også havde været blandt ekspeditionens ophavsmænd. Doughty undgik hængning, for som gentleman havde han ret til en mere værdig død end den leveret af galgen, der i disse år var uløseligt forbundet med Englands nødstedte underklasse, som i den koloniale litteratur optræder som sværme af lediggang (Hakluyt, 1877, 160-161). Det blev i stedet skærets møde med blokken, der tog livet af Thomas Doughty.

Historikere har i århundreder prøvet at forklare, hvorfor Drake slog Doughty ihjel. For den nationalistiske historiefortælling i det 19. årh. var denne begivenhed potentielt en ubehagelig plet på en mand, som denne tradition foretrak at ophøje til et emblem på nationens rejse imod imperiets storhed (eks. Cooley, 1830, bd. 2, 250; Vaux, 1854, xxxvii. Se desuden Heinsen, 2011). Spørgsmålet om årsagen skygger imidlertid for en anden historie om selve det at fortælle om sådanne demonstrationer af fællesskabets grænse som den udstilles overfor det rejsende fællesskab i lovens beherskelse af overskridelsen. Hvordan kunne sådan en historie berettes, og hvad tjente denne vidensproduktion?

Foucault minder os om, at straffens spektakulære synlighed i renessancens offentlige henrettelser kan forstås som led i et politisk ritual, der producerer en magt til at udsige sandheden om fællesskabet (Foucault, 1991, 54-56). Indtrykket af, at Doughtys henrettelse med fordel kan tænkes som en performance, der producerede fællesskabets grænse som en synlighed for øjnene af et tavst fællesskab, forstærkes af, at Drake efterfølgende holdt en oration. Seancen synes på denne måde at være et forsøg på at etablere et hierarki i fællesskabet, hvori kun autoriteten besidder evnen til at artikulere fællesskabets sandhed og kan fremvise denne visuelt. Folket selv står tavst tilbage. Machiavelli viser, hvordan en sådan tænkning af loven som en distribution af sandhedsmagt i tiden var bundet til en forestilling om en rituel tilbagevending. Politiske enheder er bundet til tid, hvilket medfører entropi. Kuren imod dette forfald er en begivenhed, der kan vække frygt og fastholde folket som lydige subjekter under suverænen (Machiavelli, 1975, 459-463). Fællesskabet er således afhængigt af sin regelmæssige genfødsel, der er knyttet til autoritetens evne til at stå synligt foran fællesskabet og vise det fundament dette bygger på samt transgressionens eksemplariske konsekvens.

Vi bliver imidlertid også med Foucault mindet om, at sådanne performative ordener er ustabile. De er i sidste ende afhængige af det folk, som på en gang skal være vidner til den sandhed ritualen udfolder og samtidig skal produceres som undersætter. Og netop Drakes henrettelse af Doughty kan bruges til at studere denne besynderlige selvforstærkelse som den nedbrydes, når den ikke godtages af tilskueren, hvis perspektiv muliggør en forskydning. For her er resultatet ikke tavshed, men derimod nye muligheder for talen.

Iblandt publikum fandtes en mand ved navn John Cooke. Han er trods denne rejses store bevågenhed så godt som ukendt for historikerne. For min egen historie er han dog særdeles væsentlig, da vi fra hans hånd har vi en sjældent kritisk fremstilling af det rejsende hierarki og dets brug af loven. Hvis henrettelsen af Doughty læses som et politisk ritual, der skulle producere tavs subjektivitet, kan denne begivenhed kun tænkes som fejlslagen i lyset af Cookes narrativ. I stedet er begivenheden en lejlighed for Cooke til at fremstille rejsens politik som knyttet til en geografi ”hvor viljen er lov og fornuften i eksil” (Cooke, 1926, 157. Alle citater er egen oversættelse)¹.

Cooke lægger ingen fingre imellem. I hans øjne er Drake intet mindre end en tyrann og en morder. Konflikten bunder i en peti-

tesse som Drake hænger fast i og udnytter som en anledning til at beskyldte Doughty for både trolddom og mytteri. I en passage overlades Doughty, bundet til masten, til en af sine modstandere, der tæsker ham for øjnene af besætningen. Her viser Cooke imidlertid, at Doughty ikke var alene. Seancen får en af Drakes underkommanderende ved navn Thomas Cuttle til at forlade skibet. Denne deserterer efter at have udtalt, at han i stedet for at acceptere Drakes handlinger hellere vil kaste sig i "kannibalernes hænder" (ibid., 151-153). Cooke reflekterer efterfølgende over fællesskabet og dets 'tyranniske regering', der står imod enhver ærlighed og kun virker igennem frygt (ibid.). Og dette er ikke nogen positiv universel frygt, der sikrer et sundt princip som hos Machiavelli. Frygten er i stedet knyttet til det arbitrære og tyranniske. Derfor er den eneste retfærdige handling desertionen, og Cookes egen fortælleposition er implicit ækvivalent med Cuttles handling.

Det er fra denne særdeles radikale position, at Cooke beretter om henrettelsen ved St. Julian, hvor Drake "sprøjtede alt sin gift imod Doughty" (ibid., 154). Begivenheden fremstilles som en farce, hvor Drake manipulerer med sin besætning og lover dem billig rigdom, hvis de følger ham videre. Dette er det stik modsatte af den retfærdige refundering og tilbagevenden til fællesskabets oprindelige princip. Med sine løfter holder Drake fællesskabet hen, men der er enkelte besætningsmedlemmer, som ytrer deres modstand, f.eks. endnu en af Doughtys sympatisører, der efter retsagen ifølge Cooke udbryder: "General, dette er hverken lov eller acceptabelt for retfærdighed" (ibid., 157). Og selve henrettelsen er tilsvarende ude af stand til at give fællesskabet sit fundament. Doughty er ganske vist tapper og eksemplarisk, men ophøjelsen af fællesskabet udebliver – ikke mindst fordi Drakes efterfølgende oration fremstår som en parodi, der ikke lever op til lovgeringens spektakel. Drake erklærer da også, ifølge Cooke, at han er en "dårlig orator, som er vokset op uden lærdom", og selvom Drake argumenterer for, at fællesskabet nu skal være præget af enhed, er han den første, der bryder dette princip ved at slynge om sig med trusler (ibid., 163-167). Den utilfredsstillende oration synes at fremhæve, hvordan lovens ritual ikke forener fællesskabet ved at producere dets sandhed, men i stedet er knyttet til en verden af kontingent tale. I Cookes fremstilling omvendes det performative politiske ritual således og bruges til at udstille lo-

vens krav om en universel gyldighed som et skjul for partikulært begær.

Disse radikale forestillinger er forholdsvist sjældne i de overlevede rejseberetninger, der i stedet tager andre former, når de skal beskrive politik. Sådanne fortælleformer, og særligt de af beretningerne, der gør krav på mærkatet ’historie’, er imidlertid ofte skrevet op imod et uhåndgribeligt hele af fortællinger, der ifølge historiernes egne udgrænsninger af denne tale som ’overskridelse’ ofte hævdes at have cirkuleret blandt sømænd. I konteksten af dette opgør bliver Cookes beretning ækvivalent med disse marginaliserede fortælleformer – i sin modsætning til ekspansionens officielle historiografi. I resten af denne artikel vil jeg undersøge denne historiografi og forsøget på at berette i et sprog, hvor modstand kan begribes på en ’sikker’ facon, som er kongruent med den fordeling af sandhed, der udøves af lovgivningen. Dette sprog står i kontrast til det kontingente fællesskab som Cooke udfolder. Og Cookes narrativs videre historie kan bruges til at illustrere dette forsøg på at korrigere sproget om rejsens fællesskab og dets grænse, for denne tekst blev med dens inkorporering i en større fortælling omformet.

Jeg hævdede i indledningen, at denne spektakulære begivenhed var en gentagelse. Det kan i første omgang forstås bogstaveligt, for på stranden ved St. Julian havde Drakes besætning fundet en galge bygget af en gammel fyrgransmast (Fletcher, 1628, 69). Dette levn pegede direkte imod den figur, som Drakes ekspedition synes at have modelleret sig over – Magellan, der under jordomrejsen godt 60 år tidligere havde overvintret i Port St. Julian og under opholdet forhindret samt afstraffet et mytteri blandt sine mænd.

Men gentagelsen skal også forstås som en handling, der knytter nutiden til fortiden. En kobling, der etablerer kontinuitet imellem, hvad der i renæssancen ofte blev set som en falden samtid, og en historie, der giver eksempler på det universelt sande. At denne begivenhed har karakter af en gentagelse peger dermed på dens position i en større fortælling. Og denne universelle historie er knyttet til eksemplet, som i Renæssancens historieforståelse var denne gentagelses primære modus (Hampton, 1990, 1-19). Det fortidige eksempel har på denne måde tilbudt sig som en handlemåde, og tidens historiske fremstillinger iscenesættes ofte som kataloger for sådanne imitationer. Det er i denne funktion, at vi finder Magellans historie gå igen i Drakes, og det er ikke usandsynligt, at Magellans

historie i skriftlig form har fulgt Drake på rejsen. Fortællingen om bedriften florerede i samtiden og optrådte på engelsk blandt andet i Richard Edens oversættelse af Peter Martyrs *Decades* (1555). I så fald synes teksten af have haft sin intenderede virkning, for Richard Eden præsenterer i den førnævnte oversættelse værdien af sin teksts lagring af viden, ved dens mulighed for at bevæge læseren til imitation af store gerninger (Eden, 1555, a1).

At fortiden her har haft en indvirkning på nutiden, og at Magellans eksempel er rejst med Drake er ikke kun tydeligt i de gentagende referencer til Magellan i rejsebeskrivelserne fra Drakes jordomrejse. Forbindelsens modus af imitation ekspliciteres i et tekstfragment vedrørende Doughtys henrettelse. Fragmentets kontekst er ukendt, men det er underskrevet af en af Drakes officerer ved navn John Sarocold og har form af et vidnesbyrd brugt i en retslig sammenhæng. Han beretter, at han selv under et middags-selskab i Doughtys nærvær havde sagt om transgressorer, at ”vores general ville gøre klogt i at håndtere dem som Magellan gjorde, hvilket var at hænge dem op som et eksempel for de resterende” (Sarocold, 1854, 167).

Imitationen af den eksemplariske handling, som her i sig selv vedrører produktionen af en synlighed af fællesskabets grænse for øjnene af fællesskabet selv, er en af renæssancens politiske problemstillinger. Og den formede i høj grad muligheden for at italesætte fællesskabet og dets overskridelse i historiografien. Cookes fortælling om Drake peger på denne forestilling, når dens adoption af samtidens historikere undersøges.

Da Richard Hakluyt, der ofte hyldes som den vigtigste historiker over den engelske ekspansion under Elizabeth, i 1589 udgav førsteudgaven af sin monumentale *The Principal Navigations* fremkom historien om Drake for første gang på tryk, og denne version skulle senere blive autoritativ. Politiske stridigheder med spanierne, der mente, at Drakes togt havde været lovstridigt, havde forårsaget et royalt forbud imod at trykke beretninger fra rejsen. Dette forbud blev løftet året før Hakluyts samling, og denne havde derfor fri lejlighed til at trykke fortællinger om Drake (Fuller, 2007, 50-59). Hakluyts normale praksis var at renskrive og redigere førstehåndsberetninger, men i dette særlige tilfælde valgte han, tidspres til trods, helt enestående at bryde sin form og skrive en helt ny fremstilling. Alt dette betød, at han ikke nåede at blive

færdig med fremstillingen før værket var i trykken. Derfor blev fortællingen først efterfølgende indsat på tolv unummerede sider imellem side 643 og 644 i det allerede enorme værk. Dette kan selvfølgelig tolkes som et udtryk for den symbolske betydning af Drakes gerning for en forfatter, der søgte at fortælle om den engelske nations immanente potentiale, men det kan også forstås som værende en konsekvens af Hakluyts utilfredshed med det materiale, der var ham tilgængeligt. Drake selv havde ikke efterladt nogen journal, men i de samme år som Hakluyt arbejdede med sin fortælling, har Drake muligvis selv forsøgt sig med en omskrivning af skibspræsten Francis Fletchers journal. Det menes, at det er denne bearbejdning, der til sidst udkom i 1628 under videre bearbejdelse af Drakes nevø. Hakluyt havde næppe dette materiale tilgængeligt. Til gengæld ligner denne beretning på nogle punkter Hakluyts fremstilling, som derfor muligvis har været en inspirationskilde. I stedet har Hakluyt været i besiddelse af en udgave af Cookes beretning samt flere kortere beskrivelser, hvoraf han trykte en enkelt i sin enorme andenudgave af *The Principal Navigations* fra 1598-1600 (Wallis, 1974, 227-228; Quinn, 1984, 40; Kelsey, 1998, 177-178).

Hakluyts omskrivning af Cookes narrativ, der fremhæver båndet til Magellan, vedrører i særdeleshed denne begivenhed af lovudøvelse, men hans fremstilling står på dette punkt i direkte modsætning til sit forlæg. Doughty erklærer selv sin skyld og garanterer på denne måde begivenhedens sandhed. Drake, der i denne version holder af Doughty som en nær ven, må derfor ofre ham imod sin egen vilje, men som en nødvendighed overfor sandheden og rejsens mulige fremfærd. Efter sakramentet udfolder selve henrettelsen sig som en idyllisk scene af troskab: ”efter at have omfavnet generalen og med en bøn for dronningens majestæt at have taget afsked med sine venner lagde han i stilhed hovedet på den blok, hvor han endte sit liv”. En kort præcis oration følger, hvor Drake prædiker ”enhed, lydighed og kærlighed” og understreger, at fællesskabet under Gud tager denne form. (Hakluyt, 1589)

Hele passagen følger en præcis skabelon, der viser, hvem der besidder evnen til at udøve sandheden og vise fællesskabets fundamentale principper (i båndet til Gud og majestæt) for øjnene af fællesskabet, der fremkommer som tavse vidner til en autoritativ diskurs. Scenen er eksemplarisk og viser hver parts retfærdige

rolle i fællesskabet, som enten taler af sandheden eller dennes lydige tilhørere. Dette er Machiavellis politiske ritual i ideal form, og beretningens ord kunne således forlænge den synlighed som loven producerede.

Det var muligvis tidspres, som nødvendiggjorde fortællingens kortfattedhed, men det betyder i konteksten af Hakluyts værk intet. Læseren var allerede bekendt med modellen og kunne selv udfolde de mangler som dens knaphed medførte. Iblandt Hakluyts samlinger af eksempler findes f.eks. en historie om den franske kaptajn Rene de Laudonniere, som er at forstå som et særligt meta-eksempel, der fortæller læseren, hvordan man udøver et eksemplarisk politisk ritual igennem lovudøvelsen². Laudonnières fortælling fra 1560'ernes fejlsagne franske koloniseringsforsøg i Florida roterer om en række desertioner, som følger hans folks private tale, der motiveredes af begæret³. Da en gruppe desertører vender tilbage til Laudonnières fællesskab udspiller sig en scene, der ligner Drakes henrettelse af Doughty, men som er langt mere udførligt beskrevet.

Laudonniere straffer ikke alle desertørerne, men udpeger i stedet de, hvis skadelige tunger har fostret problemerne. Laudonniere demarkerer derved grænsen for en eksistens i det gudfrygtige fællesskab og gør i samme ombæring sin egen tale til eksponent for dette fællesskabs sandhed, imens enhver modstand udstilles som værende uden relation til nogen fælleshed. Den er blot overskridelsen, imens Laudonnières «sande» ord differentierer den gode fra den slette tale.

Kulminationen er henrettelsen. En af de skyldige nægter dog at angre og gør i stedet et desperat forsøg på at benytte situationens mulighed for en perspektivforskydning. Han appellerer således til tilskuerne: "med tanke på at starte et mytteri blandt mine soldater, sagde han til dem: brødre og ligemænd, vil I tillade at vi skal dø med en sådan skam?". Men Laudonniere afbryder ham og demonstrerer dermed, hvem der kan tale: "Og da tog jeg ordet ud af munden på ham og sagde, at de ikke var ligemænd med forfattere til oprør og rebeller imod kongens tjeneste" (Hakluyt, 1903-05, bd. 9, 47). Og igen følges henrettelsesritualet op af en storslået oration efter antikt forbillede, hvor han fortæller fællesskabet, at det er bundet til konge og Gud.

Hakluyt bruger dermed Laudonnières tekst som et eksempel på en adskillelse af forskellige typer tale langs linjerne af en autoritær

lov, der skiller fællesskabet i to. Enten er der den tavse eksistens som tilhørere og tilskuere i en orden ledet af orationen og straffen, der giver fællesskabet en offentlighed, hvori kun autoriteten taler. Eller, på den anden side, den rene overskridelse, som kun kan figurere som en negation af den sandhed, der udøves i det politiske ritual. Dette er Hakluyts lektie henvendt direkte til det rejsende fællesskab, og den tjener gentagelsen - ligesom Drake gentog Magellan. Fortællingen om Laudonnières regering af ordene bliver det stof, som fylder manglerne i den korte omfortælling af Drakes jordomrejse – en model, der forskyder andre fortælleformer, ikke mindst Cookes radikale kritik.

Dette meta-eksempel muliggør således imitationen, imens det udvider den sfære for subjektivitet som det politiske ritual udøver ved at lade det gå igen i sin fortælling. Bogens sider bliver på denne måde en videreførelse af den politiske sfære beretningen fortæller om, og når denne bliver genstand for en politisk genfødsel, står eksemplariteten for øjnene af læserne. Laudonnières fortællinger viser således Hakluyts forståelse af sin egen teksts performativitet. Og da Hakluyt flere gange understreger, hvordan rejselitteratur med fordel kan medbringes på rejserne for at ”holde mænds tanker beskæftigede fra værre forestillinger, samt at hæve deres sind til mod og høje gerninger”, må denne tekstlige udstilling af genfødsel forstås som en henvendelse til selve det rejsende fællesskab (Hakluyt, 1877, 166).

Dette understreges af Hakluyts forord til Laudonnières fortælling. Efter sin oprindelige engelske udgivelse i 1587 (dedikeret til Sir Walter Raleigh) inkluderede Hakluyt den relativt lange tekst i andenudgaven af *The Principal Navigations* – en handling, der med værketts undertitel *of the English Nation* in mente påkalder sig ekstra opmærksomhed. Hvorfor inkluderer Hakluyt en tekst om fransk kolonisering i et værk om sin egen nations immanente potentiale? Hakluyt forklarer selv historiens relevans. Den skal tjene som et eksempel blandt andet for kolonisterne selv:

[...] som gennem læsningen af min oversættelse, du [Raleigh red.] vil have advaret om at være opmærksomme på den utilstedelige negligering i at skaffe viktualier, samt om sikkerhed, uordenerne og mytterierne, som opstod blandt franskmændene, med de store ubekvemmelighe-

der som deraf fulgte, hvorved de, igennem andres ulykker, kan lære, at undgå det samme. (Laudonniere, 1587, epistle dedicatory)

Koloniseringens historie skal derfor tjene som en model for ekspansionen selv. Den skal give rejsens magthierarki en diskurs, og denne diskurs er eksplicit politisk, da den handler om ulydighed og regering.

Historiefortællingerne fremhæver således værdien af den politiske tale og demonstrationen af sandheden igennem den offentlige henrettelse. Og disse lektier henvender sig til dem, der skulle gøre gerningen efter. For sin eftertid blev Drakes navn, såvel som den geografi, der var så nært forbundet med hans handlinger, da også netop en påmindelse om lovens og eksemplets handlekraft.

Richard Hawkins blev i midten af 1590'erne den sidste engelske kaptajn under Elizabeth 1. til at følge Drakes spor igennem Magellanstrædet. Han skrev i 1622, efter en årrække i spansk fangeskab, et værk om egne bedrifter samt sin generations store ekspeditioner. En bog, der i høj grad handlede om forholdet imellem eksempel, lov og overskridelse og henvendte sig som en lektie til fremtidige søfarere. Hawkins var realist. For ham var den eksemplariske straf ikke noget mål i sig selv. Han var bevidst om, at straffen altid risikerede at blive opfattet som provokation og dermed kunne lede til mere uorden. Han havde givetvis hørt fortællinger som Cookes og tolket disse som forvanskninger af det mandat til bekræftelse som ritualet tildelte tilhørerne. Og Hawkins advarer kontinuerligt imod faren ved søfolkenes tale og dens 'imagination'. Men straffen havde også sin rette tid, og denne tid vedrørte netop talen. I forbindelse med gennemsejlingen af Magellanstrædet, hvor han fulgte i Drakes sejlrende, bemærkede han:

Ved mange lejligheder er det højst skadeligt at undlade at reagere på og straffe mumlen og knurren, når disse i sig bærer sandsynlighed for at vokse til et mytteri, at lede til splittelse, at modsige retfærdigheden eller hvis en anset eller dygtig person går ind for dens intention. Den kloge guvernør skal afhugge denne hydras hoved i begyndelsen. (Hawkins, 1622, 223)

Det er ikke tilfældigt, at denne passage ytres i forbindelse med beskrivelsen af det farvand, der var uløseligt bundet til Drakes handlinger. Men handlinger som disse er ifølge Hawkins ikke tilstrækkelige i sig selv. Også selve billedet på det tavse, arbejdende skib skal gøre et arbejde i denne opdeling af verden, for i dette billede skal folket selv genkende deres tavsheds værdighed og forene sig med deres byrde. Problemet er ifølge Hawkins instruktion til fremtidige søfarere, at folket taler i ethvert ledigt øjeblik - en tale, der tager form af ’contradictions’ og ’murmurs’. Og når folket først selv taler deres forestillinger, kan de ikke længere reformeres af ordene: ”at forvente fornuft af almindelige mennesker er [...] som at søge råd hos en galning” (Ibid., 219). Den eneste løsning er et succesfuldt møde med fortiden. Han understreger dermed, hvordan den Hakluytske forestilling om forholdet imellem skriften og imitationen også indeholder en henvendelse direkte til de talende folk på dækket:

Alle de, som følger havet må have vore forfædres ældgamle disciplin sat for deres øjne. Forfædre, som i konformitet og lydighed til deres ledere og kommandører har været som et spejl for alle andre nationer. Med tålmodighed, tavshed og lidelse har de gjort hvad, der er blevet dem befalet. (ibid., 220)

Hawkins, der flere gange refererer Hakluyts værker, må blandt andet have haft fortællinger som Drakes (i Hakluyts variant) og Laudonnieres i tankerne. Fortællinger, hvor folket fortælles dets tavsheds retfærdighed, og hvor talen fordeles i lovudøvelsens demonstration af fællesskabets synlige grænse. Med historien for øjnene skulle den åbning Cooke så emfatisk giver stemme lukkes⁴.

For en samtid beskæftiget med fortællingen af loven som en genfødende, tavshedsproducerende eksemplaritetsmaskine var Cookes fortælling forbundet med den monstrøse hydra og dens indbildninger. Denne klagetale bar en fortælling, som ikke var forenelig med den rolle ordet var udset overfor det rejsende fællesskab. Når koloniseringens samtidige historikere derfor forsøgte at korrigere fortællingerne om rejsehandling, som i tilfældet Drake, var det fordi, de så teksten som værende direkte knyttet til muligheden for selve projektets succes. Historien måtte agere som eksempel, der kunne benyttes af en nutid præget af strid. Igennem imitationen af store

handling fra historien kunne denne nutid reformeres, og derfor var den historiske videns karakter afgørende. Og en succesfuld imitation af det evigtgyldige kunne sætte et nyt eksempel, der igen kunne animere og være forståeligt som historie. Konfigurationen af forholdet imellem loven og transgressionen fortæller derfor om produktionen af en synlighed, der skulle skabe tavshed. En logik, som både vedrører selve ritualet og dets fremtidige fortælling. Drakes demonstration af lovens kausalitet på stranden ved St. Julian lader sig derved forstå i lyset af en forestilling om behovet for en kontinuerlig genfødsel igennem et politisk ritual, der forbandt en fortid af eksemplariske gerninger til en nutid i konstant fare for at falde over i sin modsætning. Og eksemplariske fortællinger om sådanne genfødsler præger tidens fortællinger om det rejsende fællesskab. Cookes fortælling blev således ikke en del af samtidens autoritative fortælling om sig selv, fordi den understreger denne performative ordens skrøbelighed ved at gøre den til genstand for en forskydning. Dermed demonstrerer Cooke en subjektivitet, der kan fortælle affirmativt om muligheden for at modsige ordenen. I stedet finder man den koloniale diskurs i et løbende forsøg på at afskrive sådanne alternative fortællinger ved at portrættere sproget som værende splittet imellem det sande og sandhedens rene overskridelse.

Noter

- 1 Man fornemmer en historie, der handler om asymmetrien i konstitueringen af subjekter. Begivenheder som dem ved Port St. Julian er konstitutive for en subjektivitet, der har mandat til at fortælle om disse hændelser. Men dette mandats agens er ikke kontinuert med den magt, som muliggør dette talende subjekt igennem lovgivningen. Derfor kan dette subjekt også fortælle en polemisk historie, som på en gang er afstedkommet af, men også imod magten. Dette er hvad Judith Butler kalder ’agensens ambivalens’ (Butler, 1997, 15).
- 2 Hakluyt havde selv oversat denne beretning, og det har været spekuleret, at han sågar har måttet stjæle denne fra sin franske kollega Thèvet under sit ophold i Paris i årene 1583 til 1588 (Fuller, 2009, 46-48).
- 3 Værdien af teksten er ikke mindst af praktisk karakter i forhold til den engelske kolonisering af Virginia. Kolonisterne, der i 1607

drog imod Virginia havde med sig et sæt af instruktioner, som med stor sandsynlighed er skrevet af Hakluyt, der var investor i ekspeditionen. Disse instruktioner drog en række praktiske hensyn, som eksplicit henviser til Laudonniere-ekspeditionen. Se [Hakluyt] 1606.

- 4 Hawkins blev den sidste englænder til at gennemsejle Magellanstrædet indtil John Narborough gjorde ham kunsten efter i 1669. Mellemtiden til trods var Drakes gerning dog ikke glemt. Narboroughs mænd forbandt øen med 'sand retfærdighed', og en af hans underordnede genfortæller i sin rejsejournal historien om Doughty (Wood, 1699, 64). Levn fra Drake blev fundet i landskabet ligesom Drakes mænd havde fundet levn fra Magellan. Og disse levn bandt sig til en historie om orden og exces. Dette var et sted for loven. Narborough selv synes at have delt denne opfattelse. I hvert fald brugte han lejligheden til at tale til fællesskabet. En oration, som forbandt deres egen dristige gerning direkte med Drakes heltemod. Mellemtiden havde ikke ødelagt Drakes eksemplaritet, som for Narborough kunne bruges til at skabe enhed i hans vægelsindede fællesskab (Narb[o]orough, 1711, 43).

Referencer

- Butler, J.** 1997. *The Psychic Power of Life : Theories in Subjection*. Stanford: Stanford University Press
- Cooke, J.** 1926. John Cooke's Narrative. Trykt i: N. M. Penzer, red. *The World Encompassed and Analogous Contemporary Documents Concerning Sir Francis Drake's Circumnavigation of the World*. London: The Argonaut Press, s. 142-168
- Cooley, W. D.** 1830. *The History of Maritime and Inland Discovery*. London: Longman
- Eden, R.** 1555. *The Decades of the Newe Worlde of West India*. London: Guilhelmi Powell
- Fletcher, F.** 1628. *The World Encompassed by Sir Francis Drake*. I: W. S. W. Vaux, red. 1854. *The World Encompassed By Sir Francis Drake*. London: The Hakluyt Society, s. 1-162
- Foucault, M.** 1991/1975. *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*. London: Penguin Books
- Fuller, M. C.** 2009. *Richard Hakluyt's Foreign Relations*. I: J Kuehn og P. Smethurst, red. *Travel Writing, Form, and Empire*. New York: Routledge, s. 38-52
- Fuller, M. C.** 2007. Writing the Long-Distance Voyage. *Huntington Library Quarterly*, 70(1), s. 37-60
- Hakluyt, R.** 1877: *A Discourse Concerning Western Planting*. Cambridge: Press of John Wilson and Son
- [Hakluyt, R.], 1606. The London Council's 'Instructions given by way of Advice'. Trykt i: P. Barbour, red. 1969. *The Jamestown Voyages Under the First Charter 1606-1609*. Cambridge: The Hakluyt Society, bd. 1, s. 53-54
- Hakluyt, R.** 1589: *The Principall Navigations, Voiages and Discoveries of the English nation*. London: George Bishop & Ralph Newberrie
- Hakluyt, R.** 1903-05/1598-1600. *The Principal Navigations, Voyages, Traffiques & Discoveries of the English Nation*. London: The Hakluyt Society
- Hampton, T.** 1990. *Writing from History*. Ithaca: Cornell University Press
- Hawkins, J.** 1622. The Observations of Sir Richard Hawkins, Knight, in his Voyage into the South Sea. I: C. R. Markham, red. 1878. *The Hawkins' Voyages During the Reigns of Henry VII, Queen Elizabeth, and James I*. London: The Hakluyt Society, s. 89-329

- Heinsen, J.** 2011. Sørejser og historiografisk politik. *Slagmark*, 63, s. 113-125
- Kelsey, H.** 1998: *Sir Francis Drake: The Queen's Pirate*. New Haven: Yale University press
- Laudonniere, R. de** 1587. *A Notable Historie containing foure voyages made by certayne French Captaynes vnto Florida*. Oversat af Richard Hakluyt. London: Thomas Dawson
- Machiavelli, N.** 1975. *The Discourses of Niccolo Machiavelli*. London: Routledge
- Narb[ol]rough, J.** 1711. *An Account of Several Late Voyages and Discoveries*. London: D. Brown
- Vaux, W. S. W.** red., 1854. *The World Encompassed By Sir Francis Drake*. London: The Hakluyt Society
- Wallis, H.** 1974. The Pacific. I: D. B. Quinn, red. *The Hakluyt Handbook*. London: The Hakluyt Society, s. 223-233
- Wood, J.** 1699. Capt. Wood's Voyage thro' the Streights of Magellan. I: William Hacke, red. *A Collection of Original Voyages*. London: James Knapton, s. 56-100
- Quinn, D. B.** 1984. Early Accounts of the Famous Voyage. I: N. Thrower, red. *Sir Francis Drake and the Famous Voyage, 1577-1580*. Berkeley: Univerisity of California Press, s. 33-38
- Sarocold, J.** 1854. Certayne Speeches used by Thomas Dowtye abourd of the Flybott, in the heringe of me, John Sarocold, and others. Trykt i: W. S. W. Vaux, red. *The World Encompassed By Sir Francis Drake*. London: The Hakluyt Society, s. 166-167